

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

Василь ТОПЧІЙ

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України

*Директор навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету*

РЕЦЕНЗІЯ

**НА МОНОГРАФІЮ «ПРИЧИНОВИЙ ЗВ'ЯЗОК У КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВопорушеннях ПРОТИ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ
ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»
ПРОФЕСОРА КАФЕДРИ ІНФОРМАЦІЙНОГО, ГОСПОДАРСЬКОГО
ТА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ УКРАЇНИ «КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО», ДОКТОРА ЮРИДИЧНИХ НАУК,
ПРОФЕСОРА МИСЛИВОГО ВОЛОДИМИРА АНДРІЙОВИЧА**

Монографія В.А. Мисливого «Причинний зв'язок у кримінальних правопорушеннях проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту: теорія і практика»¹ присвячена одній із актуальних проблем кримінального права, на що вказує багаторічна діяльність правоохоронних органів та судова практика.

Кримінальні правопорушення проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту в Україні традиційно є серед лідерів суспільно небезпечних діянь, що вимагають окремої уваги. Не випадково вчені кримінально-правових наук постійно працюють над дослідженням характеристик цих діянь, удосконаленням методик розслідування, експертного аналізу та розробки заходів щодо їх запобігання. Розвиток сучасної транспортної інфраструктури, впровадження новітніх технологій та інновацій в автомобільній галузі не лише зумовлює позитивні досягнення у цій сфері, але й створює нові виклики, пов'язані з ускладненням механізму та умов і причин виникнення вказаних діянь.

Безперечно, першочергове значення у з'ясуванні правової природи порушень правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту мають норми кримінального права та суміжних галузей, досліджуючи які, вітчизняні науковці намагаються вирішити проблемні питання розслідування, кваліфікації та судового розгляду вказаних деліктів.

Одне з таких проблемних питань досліджується в науковій праці В.А. Мисливого «Причинний зв'язок у кримінальних правопорушеннях проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту: теорія і практика». Варто зазначити, що проблема причинного зв'язку в кримінальному праві, як правило, розглядається на теоретичному рівні, що відображається в рамках численних дискусійних наукових теорій. Крім того, сучасна судова практика часто звертає увагу саме на помилки та складнощі, що виникають під час встановлення причинного зв'язку в указаних кримінальних правопорушеннях.

Особливістю монографії, що рецензується, є намагання автора поряд з аналізом наявних доктрин у цій царині віднайти своєрідні пазли для поєднання теоретичних і практичних аспектів причинного зв'язку у діяннях, які є предметом його дослідження. При цьому в роботі використовується низка сучасних методів дослідження, спрямованих на вироблення обґрунтованих положень та рекомендацій, що дозволяють автору досягти поставленої мети щодо обраної теми дослідження.

¹ Мисливий В.А. Причинний зв'язок у кримінальних правопорушеннях проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту: теорія і практика : монографія. Харків : Право, 2024. 200 с. ISBN 978-617-8518-03-5.

Важливою рисою роботи, на нашу думку, є те, що її підготував автор, який не лише обізнаний у галузі теоретичних засад кримінально-правових наук, що зумовлено його багаторічною причетністю до розробки проблематики безпеки дорожнього руху, але й має безпосередній особистий практичний досвід у цій сфері діяльності.

Вдалою є обрана автором структура наукової праці, оскільки за своїм змістом вона спрямована на розкриття саме теоретико-прикладних аспектів причинового зв'язку у кримінальних правопорушеннях проти безпеки дорожнього руху.

Виправданим є підхід автора на початку роботи до огляду загальнотеоретичних питань причинового зв'язку в кримінальному праві, де він висвітлив відомі теорії з цього питання та їхню генезу. Він обґрунтовано вважає, що в кримінальному праві не існує особливої теорії причинового зв'язку, адже ця галузь публічного права користується загальними підходами до детермінантів цього об'єктивного природного явища.

Розглядаючи питання кримінально-правової характеристики причинового зв'язку у зазначених кримінальних правопорушеннях, В.А. Мисливий приділяє переважну увагу їх об'єктивній стороні, складовою частиною якої є причиновий зв'язок. Водночас значна увага приділяється автором розкриттю його механізму як системного поняття. З цією метою в роботі широко і предметно використовується аналіз слідчої та судової практики, на яку спираються теоретичні міркування автора, що допомагають розкрити дієву модель причинового зв'язку. У роботі автор використовує філософські позиції, що базуються на визнанні в причиновому зв'язку необхідних та достатніх умов його виникнення, які, на його думку, становлять субстрат розвитку причинового зв'язку.

Позитивною у монографії є її заключна частина щодо встановлення причинового зв'язку у кримінальних правопорушеннях проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, оскільки в ній висвітлюються питання отримання та оцінки доказів, що мають значення для встановлення причинового зв'язку у вказаних кримінальних правопорушеннях. При цьому автором сформульовано цілком слушні рекомендації навчального, наукового, методичного та практичного змісту як з кримінального права, так і суміжних кримінально-правових наук.

Отже, вивчення монографії показує, що автору вдалося дослідити кримінально-правову характеристику та визначити методологічні засади встановлення причинового зв'язку у кримінальних правопорушеннях проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту.

Рецензування монографічного дослідження із його загальною позитивною оцінкою надає можливість для висловлення окремих зауважень та дискусійних положень.

Аналіз монографії вказує на дотримання автором позиції, коли «причиновий зв'язок» у кримінальному праві є нормативною ознакою кримінального правопорушення. Проте водночас у роботі стверджується, що причиновий зв'язок, передусім, є філософською категорією, тоді як кримінальне законодавство України загалом не передбачає цього нормативно закріпленого поняття. То чи не здається автору така суперечність колізійною?

Також цікавим, на нашу думку, постає питання про те, чи є автор прибічником позиції теорії кримінального права, що декларує можливість та необхідність встановлення причинового зв'язку в необережних кримінальних правопорушеннях, якими вважаються делікти створення небезпеки.

Звісно, викладені зауваження суттєво не впливають на висловлену позитивну оцінку монографії, проте автор може використати їх як у коригуванні своєї наукової позиції, так і для пошуку додаткових аргументів на користь своїх наукових поглядів.

Узагальнюючи основні положення рецензованої роботи з огляду на обрану автором проблему дослідження, її доцільно визнати актуальною для теорії кримінального права та застосування кримінального законодавства. Структура наукової роботи, методологія, обґрунтування висновків дослідження, науковий стиль її викладення, етичність наукової полеміки відповідають вимогам до такого виду робіт.

Наукова робота може бути корисною для наукових і науково-педагогічних працівників, аспірантів, ад'юнктів, студентів та курсантів юридичних закладів вищої освіти, а також працівників правоохоронних органів та суду.